

- ORSON WELLES CINEASTE UNE CAMERA VISIBLE
- YOUSSEF ISHAGHPOUR
- EDITIONS DE LA DIFFERANCE
- PARIS 2001, 3 VOLUMES 135 FF - 20, 58 EUROS

۴۱۹

از یوسف اسحاق پور کتابی در سه مجلد در فرانسه به طبع رسیده است با عنوان: اورسن ولز سینماگر، دوربین مرئی. اسحاق پور مقیم فرانسه است و در ایران او را بیشتر با دو جستاری که راجع به صادق هدایت و مینیاتور ایرانی نگاشته است می‌شناسیم. علاوه بر آن سال‌ها پیش ترجمه مقاله‌ای از او را به قلم کاظم کردوانی با عنوان دربارهٔ زیباشناسی سینما و تلویزیون در مجلهٔ کِلک، به سردبیری علی دهباشی، خوانده بودیم. شاهرخ مسکوب در دفتر خاطرات روزانه‌اش با عنوان روزها در راه (چاپ فرانسه) از مَنش و دانش او بارها به نیکی یاد کرده است. عناوین فرعی این اثر سه جلدی، به ترتیب، بدین قرار است:

I. اما میزان وابستگی ما به تصویر عظیم است...

II. فیلمهای دورهٔ آمریکایی

III. فیلمهای دورهٔ سرگردانی

آن چه در زیر به نظر گرامی خوانندگان خواهد رسید ترجمهٔ نوشته‌ای است که برای معرفی این اثر در کتاب درج شده است.

«پی سینمای نوین بدست اورسن ولز ریخته شد. جایگاه او در سینمای ناطق هم پایهٔ گریفیث در سینمای صامت است. میراثی که از اورسن ولز بجا مانده است در حقیقت شرح پیدایش و انقراض فردیت آدمی است؛ تفرّد مطلق که در نمای دو گانهٔ متناقض و به هم

پیوسته‌ای به صحنه آورده شده است: کیشش به سوی سلطه‌جویی و قدرت غایب هنرمند. در همان برهه‌ای که تمدن صنعتی و توده انسانی بی‌نام و نشان در شهرهای بزرگ پدیدار شده بود، دو پدیده متصل و معاصر یعنی پیشگام و صنعت فرهنگی، به واسطه امر باز تولید فنی و عکسبرداری و مطبوعات بزرگ، با رو در رو قرار داده شدن هنر و مردم، در حقیقت، از یکدیگر جدا شدند. همه سینماگران بزرگ در نقش خیال خویش همواره آرزومند بوده‌اند تا به کمک ابزار سینما یا به عبارت دیگر باز تولید فنی، با صبغه هنری و کالایی هم زمان، حفره‌ای که میان هنر و توده مردم بوده است را پشت سر گذارند. آن چه که از میراث اورسن ولز و زندگی تباه شده او بر جا مانده گواهی است بر دست نیافتنی بودن این خیال.

موضوع سینما در کتاب اورسن ولز سینماگر، دوربین مرئی آن گونه که آیزنشتین همواره آرزومند آن بوده است به مطالعه گرفته شده است، یعنی در نمایی بزرگ و فراگیر.

در مجلد دوم از این اثر سه گانه که هم زمان با دو مجلد دیگر، «اما میزان وابستگی ما به تصویر عظیم است...» و «فیلمهای دوره سرگردانی»، به چاپ رسیده است به فیلم‌های «همشهری کین» و «شکوه و جلال خانواده امبرسن» و «بانویی از شانگهای»، پرداخته شده است، یا به عبارت دیگر به مناظری از سرزمین آمریکا که با سه مقطع زمانی از ابداع تجدد سینماتوگرافیک مرتبط بوده است، یعنی در چگونگی سینما و زمان و تصویر.

یوسف اسحاق پور بیش از سی و هفت سال بر سر این جستار عظیم، درباره اورسن ولز، درنگ کرده است. آنچه را که پیش از این انتشارات LA DIFFERENCE از او منتشر کرده بدین شرح است: ویسکونتسی، مفهوم و نما (۱۹۸۴ م.)<sup>۱</sup>؛ سینمای معاصر: از اینسوی آیین (۱۹۸۶ م.)<sup>۲</sup>؛ اپرا و تئاتر در سینمای امروز (۱۹۹۵ م.)<sup>۳</sup> و آثار دیگر او: از این نما به آن نما (انتشارات DENOËL / ۱۹۸۲ م.)<sup>۴</sup> و سینما (انتشارات FLAMMARION / ۱۹۹۶ م.)<sup>۵</sup>

یادداشتها:

1. VISCONTI, LE SENS ET L'IMAGE
2. CINEMA CONTEMPORAIN: DE CE COTE DU MIROIR
3. OPERA ET THEATRE DANS LE CINEMA D'AUJOURD'HUI
4. D'UNE IMAGE A L'AUTRE
5. LE CINEMA